Алімпіядныя заданні

Марфалогія

IX клас

Заданне 1. Запісаць словазлучэнні з назоўнікамі, раскрыць дужкі:

1. Жыць у (згода, вёска, бацькі, Гродна).
2. Сумаваць па (маці, брат, сябры, Максім Танк).
3. Бегчы па (сцежка, парк, луг, станцыя).
4. Няма (вопыт, снег, нехта, штосьці, хлеб).
5. Бачу (дзеці, возера Нарач, гусь, аднакласнікі).
6. Адпачываць з (дзядуля Янка, бабуля Зося, сябра Жэня, сяброўка Ліля).
7. Ганарыцца (гімназія, ліцэй, вучань Пеця, возера Свіцязь, настаўнік Даніла Платонавіч).

Максім. к-ць—5 балаў

Заданне 2. Вызначыць, якой часцінай мовы з'яўляюцца прапанаваныя словы.

Дзесятак, тройчы, сотня, шасцідзесятнікі, патроіць, чвэрць, пятак, палавіна, трайны, удвух, здвоены, тройня, двухсоты, шасцёрка, сямёра, абедзве, мноства, многае, дваякі, саракавіны, падвоіўшы, стагоддзе, соты, стогадовы, мільён.

Максім. к-ць—5 балаў

Заданне 3. Вызначце лексіка-граматычныя разрады прыметнікаў.

Максім. к-ць — 5 балаў

Чаротавы, матчын, купалаўскі, карычневы, мёртвы, сынаў, вавёркавы, вавёрчын, васковы, цараў, жаночы, жончын, драўляны, буслаў, заўтрашні, рухомы, дзедаў, фальшывы, шурпаты, залаты

Заданне 4. Складзіце з назоўнікамі словазлучэнні, дапасоўваючы прыметнікі, дзеепрыметнікі ці займеннікі.

1 словазлучэнне—0,5 балаў

Шампунь, вусень, лодар, запявала, шашаль, цень, страшыдла, бяліла, дроб, шаль.

*Заданне 5. Упішыце ў сказы зваротны займеннік **сябе** у адпаведнай форме.*

Максім.к-ць – 5 балаў

I.Начлег з ... не носяць, а ў людзей просяць. 2. Не хвалі ... сам, хай другія пахваляць. 3. Добра быць у дарозе, якую ты сам ... выбіраеш. 4. Пчолка ўсю ... аддае вялікаму зямному жыццю. 5. Як у ... нічога не мае, то на ... найбольш чапляе. 6. Я цяпер болей гляджу на яго, чым ... падногі. 7. Ніколі яму не было так ... шкада, як сёння. 8. Нельга здраджваць самому ..., потым і выйсця не знойдзеш. 9. Калі можаш, дапамажы ... сам. 10. Кажуць, што ад ... ніколі не ўцячэш.

Заданне 6. Замяніце выразы словазлучэннямі з прыслоўямі. Запішыце прыслоўі.
0,5 балаў за правільна запісанае словазлучэнне

Свістаць, як салавей; смяяцца, як дзіця; змагацца, як герой; клапаціцца, як бацька; выць, як воўк; хай будзе, як вы хочаце; гаварыць на французскай мове; апрануты, як у горадзе; зрабіць, як ты параіў; прыбрацца, як у свята.

Заданне 7. Запішыце словазлучэнні па-беларуску.
1 словазлучэнне—0,5 балаў

Три деревни, три больших дерева, два соловья, четыре дома, полтора ведра, полторы тысячи, оба брата, обе подруги, два стадиона, две зимних шапки.

Заданне 8. Замяніць апісанні дзеянняў адным дзеясловам. Запісаць па ўзору: аб'явіць несапраўдным — адмяніць
1 дзеяслоў — 0,5балаў

Рабіць аперацыю хвораму; падтрымліваць раўнавагу з дапамогай рухаў цела; прызнаваць што-небудзь непрыгодным, недабраякасным; часта пераязджаць з маёмасцю з аднаго месца на другое; рабіць хвалістыя паралельныя складкі; вучыць жывёл выконваць якія-небудзь дзеянні; падкідваць і спрытна лавіць на ляту адначасова некалькі прадметаў; часова выконваць чые-небудзь абавязкі; ствараць што-небудзь без папярэдняй падрыхтоўкі, на хаду, у час выканання; накіраваць куды-небудзь са службовым даручэннем.

Заданне 9. Утварыць парадкавыя лічэбнікі ад лічбаў 4, 8, 60, 80, 200, 700, 35, 2006, 20 000, 375 000.
1 лічэбнік—0,5 балаў

Заданне 10. Спішыце сказы. Адкажыце, у якіх выпадках выдзеленыя словы — прыслоўі, у якіх — прыназоўнікі.
Максім. к-ць — 5 балаў

1.Дзень пачынаўся мокры. *Скрозь* стаяла вада і са стрэх капала. 2. *Скрозь* галіны лесу свеціцца шэрае, агорнутае воблакамі неба. 3. *Вакол* было ціха і глуха. 4. Вада падмывала пясчаны бераг, вірылася *вакол* вярбы. 5. І лінуў дождж, буйны, густы, і ўсё *навокал* зашумела. 6. *Навокал* поплаву чарнеўся лес. 7. Яна [Ганна] прачнулася ад таго, што *побач* успыхнуў агеньчык. 8. *Побач* чыгункі ўжо цягнулася доўгая жоўтая паласа адтаўшай зямлі. 9.*Насустрач* мне праходзяць людзі, і мне ім хочацца сказаць: няхай дастаткаў вам прыбудзе, хай родзяць нівы, сенажаць. 10. За мастом дарога заварочвала і вяла *ўздоўж* Дняпра.

Адказы на лінгвістычныя заданні

Заданне 1.

1. Жыць у згодзе, вёсцы, бацькоў, Гродне.
2. Сумаваць па маці, брату, сябрах, Максіму Танку.
3. Бегчы па сцежцы, парку, лузе, станцыі.
4. Няма вопыту, снегу, некага, чагосьці, хлеба.
5. Бачу дзяцей, возера Нарач, гусь, аднакласнікаў.
6. Адпачываць з дзядулем Янкам, бабуляй Зосяй, сябрам Жэнем, сяброўкай Ліляй.
7. Ганарыцца гімназіяй, ліцэем, вучнем Пецем, возерам Свіцяззю, настаўнікам Данілам Платонавічам.

Заданне 2.

• Назоўнікі: дзесятак, сотня, шасцідзесятнікі, чвэрць, пятак, палавіна, тройня, шасцёрка, мноства, многае, саракавіны, стагоддзе, мільён (калі ўжываецца без назоўніка).

Прыметнікі: трайны, дваякі, стогадовы.

Лічэбнікі: двухсоты, сямёра, абедзве, соты, мільён (калі ўжываецца з назоўнікам).

Прыслоўі: тройчы, удвух.

Дзеяслоў: патроіць.

Формы дзеяслова: а) дзеепрыметнік - здвоены, б) дзеепрыслоўе - падвоіўшы.

Заданне 3.

Якасныя: карычневы, мёртвы, рухомы, фальшывы, шурпаты.

Адносныя: чаротавы, купалаўскі, вавёркавы, васковы, жаночы, драўляны, заўтрашні, залаты.

Прыналежныя: матчын, сынаў, вавёрчын, цараў, жончын, буслаў, дзедаў.

Заданне 4.

Дарагі шампунь, зялёны вусень, вядомы лодар, гэты (гэтая) запявала, шкодны шашаль, доўгі цень, тое страшыдла, свежае бяліла, дзесятковы дроб, цёплы шаль.

Заданне 5.

І.Начлег *з сабой* не носяць, а ў людзей просяць. 2. Не хвалі *сябе* сам, хай другія пахваляць. 3. Добра быць у дарозе, якую ты сам *сабе* выбіраеш. 4. Пчолка ўсю *сябе* аддае вялікаму зямному жыццю. 5. Як у *сабе* нічога не мае, то на *сябе* найбольш чапляе. 6. Я цяпер болей гляджу на яго, чым *сабе* пад ногі. 7. Ніколі яму не было так *сябе* шкада, як сёння. 8. Нельга здраджваць самому *сабе,* потым і выйсця не знойдзеш. 9. Калі можаш, дапамажы *сабе* сам. 10. Кажуць, што ад *сябе* ніколі не ўцячэш.

Заданне 6.

Свістаць па-салаўінаму, смяяцца па-дзіцячы, змагацца па-геройску, клапаціцца па-бацькоўску, выць па-воўчы, хай будзе па-вашаму, гаварыць па-французску, апрануцца па-гарадскому, зрабіць па-твойму, прыбрацца па-святочнаму.

Заданне 7.

Тры вёскі, тры вялікія дрэвы, два салаўі, чатыры дамы, паўтара вядра, паўтары тысячы, абодва браты, абедзве сяброўкі, два стадыёны, дзве зімовыя шапкі.

Заданне 8.

Рабіць аперацыю хвораму — аперыраваць; падтрымліваць раўнавагу з дапамогай рухаў цела — балансаваць; прызнаваць што-небудзь непрыгодным, недабраякасным — бракаваць; часта пераязджаць з маёмасцю з аднаго месца на другое — вандраваць; рабіць хвалістыя паралельныя складкі — гафрыраваць; вучыць жывёл выконваць якія-небудзь дзеянні — дрэсіраваць; падкідваць і спрытна лавіць на ляту адначасова некалькі прадметаў — жангліраваць; часова выконваць чые-небудзь абавязкі — замяшчаць; ствараць што-небудзь без папярэдняй падрыхтоўкі, на хаду, у час выканання — імправізаваць ; накіраваць куды-небудзь са службовым даручэннем — камандзіраваць.

Заданне 9.

Чацвёрты, восьмы, шасцідзесяты, васьмідзесяты, двухсоты, сямісоты, трыццаць пяты, дзве тысячы шосты, дваццацітысячны, трохсотсямідзесяціпяцітысячны.

Заданне 10.

Сказы з прыслоўямі: 1, 3, 5, 7.

Сказы з вытворнымі прыназоўнікамі: 2, 4, 6, 8, 9, 10